

REUS ARTISTICH

IL·L·STRACIÓ MENSUAL

ANY I

REUS, AGOST DE 1890

NÚM. 5

SUSCRIPCIÓ

Preu pera Espanya. . . 3 ptas. l' any.

ADMINISTRACIÓ

Carrer de Amargura - 45 - Reus.

SUSCRIPCIÓ

Preu pera l' Estranger. . . 6 ptas. l' any.

DIRECCIÓ

Arrabal alt de Jesús núm. 3 - Reus.

PERE MATA Y FONTANET

NASQUÉ EN REUS Á 14 DE JUNY DE 1811 ; † EN MADRID Á 27 DE MAIG DE 1877

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

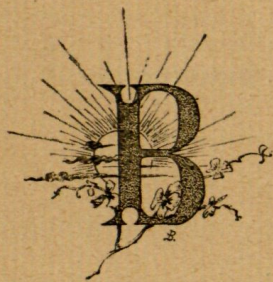
SUMARI

TEXT.—*Historia del mes*, per don Antoni Pascual y Cugat.—*Nostres grabats*.—*Pere Mata*, per don Joseph Salvat.—*A una nena*, (poesia), per donya Catarina Ferré.—*Inter duos*...., per don P. Roig y Boqué.—*La bandera espanyola*, (poesia), per don Marian Fonts.—*Apuntes locals*.

GRABATS.—*Retrato de Pere Mata*, per don P. Sabaté.—*Un carrer de Castellvell*, per don Tomás Bergadá.—*Una plana de apuntes*, per B. Galofre.—*Un duo extravagant*, per Max-Volkhart.—*Estudi de cavall*, per B. Galofre.—*Lo moll de Salou*, per don F. Fargas.—*Il·lustracions* (pera l'article *Inter duos*....), per don Anton Soler.

HISTORIA DEL MES

Salou 10 de Juliol de 1890.

ON vent, felís viatge, deyam als amichs que s'havían embarcat en l'històrich port de Salou—que l'arena cada dia invadeix mes—dins d'una barqueta com una closca de nou. ¡Bon vent; felís viatge!; com si anessin á atravessar l'Atlàntich ó emigressin pera sempre; y al cap de vall sols se tractava d'una excursió de dugas horas; qüestió de fer un mos en la pineda de Vila-Fortuny y tornar altre vegada. Lo mar es lo desconegut; que s'emprengui lo viatge llarch ó curt, lo primer balanseix de la barca sempre impresiona als que se'n van terra endins y mentres lo patró, atrafegat remava é ixava la vela, tot á l'hora, los altres sostenían l'equilibri com podían, y no las tenían totes, pensant ab los sers que del moll estant los despedíam.

Lo sol queya de plé á plé en la rossa arena; la marinada rissava las onas, que venían á rompre's en blanca espuma en las rojas pedras de la punta del moll; la barca 's perdía mar en dins destacantse sols la vela, com blanca gavina, y nosaltres retornárem á cal Mitjá, fent comentaris respecte al *llarch* viatge de nostres amichs. Allí los cassadors esmolavan las eynas pera la próxima campanya y parlavan de las proesas individuals, ab una modestia.... andalusa; los banyistas esperavan l'arribada ó sortida del tranvía; y los que hi passém part de l'istiu contemplavam aquell continuat va-y-vé, aquella animació y moviment, que fa de Salou, durant aquella estació, un barri de nostre poble.

¡Qué 'n senten de molestias y privacions, qué poch entenen la felicitat de la vida, los que, esclaus de la moda, buscan en llunyanas platjas la salut y forsa que donan l'aire yodorat de

las brisas marítimas, la tranquil·tat d'ánimo de la vida contemplativa, y las impresions del bany! Van á buscar al lluny, lo que tenen á la mà; optan per costàs pedregosas y mars alborotats, cuan los convidan las mes suaus platjas que 's pugan desitjar, lo mes dols balanseix d'un aigua tranquil y neta, que no te flux ni reflux y sembla un mirall ensoleyat. Lo panorama del golf es magnífich, l'hospedatge económic, las comunicacions fácils.

Com á bons reussenchs alabém lo nostre, pero no volém ser exagerats: faltan algunas comoditats en aquestas platjas; faltan arbredas y faltan balnearis ab tots los elements de la terapèutica moderna, pero aixó es factible y si fou una ilusió Salou, port de mar, pot ser una realitat, Salou estació balnearia. Es lo viatge que podém aconsellar á nostres lectors.

*
*
*

També los polítichs feyan los bauls y 's preparavan á descontar las pagas d'istiu pera poguer darse tó en algun balneari, cuan lo general Martinez Campos doná la extrema-unció á la majoria y 'l señor Silvera ab un discurs que s'considera un programa de govern, li llege las oracions *in articulo mortis*. Los conservadors foren cridats al govern y caigueren los fusionistas. Polémicas empenyadíssimas ha sostingut la premsa sobre la conveniencia ó inconveniencia de tal camvi; nosaltres escrivím sens cap mira de partit y no alabarém als uns ni desacreditarém als altres: sols desitjém que tots s'inspirin en lo bé de la Patria y li procurin llarchs períodos de pau y de tranquil·tat.

Lo conflicte' ocorregut á Melilla ha sigut la primera preocupació del nou govern. Creuen alguns que las fronteras d'Espanya deurían arribar al Atlas; opinan altres que mol que fer tením á casa avans de buscar rahons á fora. Lo cert es que lo comerç y la industria necessitan pera viurer certa expansió al exterior y que los mercats del Nort d'África se troban massa prop nostre pera deixarlos per complert abandonats. Mes que áb ideas d'engrandiment y gloria y destinos providencials de rassa, deurían los governs inspirantse en necessitats practicas; y una de ellas es lo desenrrotllo de la industria nacional cap aquells paissos en los que lo consum te certa semblansa ab los mercats espanyols; tot quant se fassi pera lograr aquest fi serà ben rebut per lo poble, perque se 'n tocarán beneficis reals y positius.

Áxis també no podém menos de veurer ab dol en lo cor com se destrossan en lluytas, que 's poden dir fraticidas, las Repúblicas del Centre de América, ahont per la llarga estada dels es-

panyols deuríam dominar comercialment. Cuan se romperen los llassos de jermanó que 'ns unían ab aquells paissos, ¿no hauría sigut mes beneficiós lligarlos ab tractats de comers útils als contrayents, per compte de fer los convenis ó armistícis, que ja 's preveya lo resultat que havían de dar?

¡Oh! aquest sentit práctic; aquestas miras racionals deurían inculcarse bé á la opinió, pera que sabés prescindir d'arrebatos patriótics y d'ilusions de conquista, que á res poden conduhirnos, mentres que 'l treball assegurat es la vida, es lo progrés, es la riquesa y 'l benestar de la Nació. Lo dia que aquell perfil de Don Quijote, buit de ventre y farcit lo cap d'ilusions s'allunyi de las planuras de la Mancha, tal volta cambiarem de manera d'esser; mentres tant, seguirem sent los *caballeros andantes* de sempre, sommiant ab destins histórichs y pervindres nebulosos. Vegis lo que fan las altras nacions.

*
**

Mentres la Conferencia anti-esclavista de Bruselas aprobava un plan pera la desaparició de la esclavitut, que trigarà molt á donar resultats práctichs, los inglesos iniciavan la repartició de l'Àfrica entre tres de las quatre primeras potencias d'Europa. La Alemania, la Fransa y probablement la Italia han rebut cada una certa extensió de territori y la Inglaterra s'ha fet la part del lleó, convenientse al mateix temps ab Portugal: no hi ha hagut disputas serias, perque la poma es tan grossa, que tots tenen fenya, per mol temps avans de digerirla; cuan los *autoctonos del centre d'Àfrica* sápigán que son subdits de S. M. Británica ó ciutadans de la república francesa s'haurán passat bastans anys, perquè per ara si algun europeu s'aventura per aquells terrenos es molt probable que 'l guisin al estil del pays.

La diplomacia, que tan facilment se reparteix lo qu'encara s'ha de conquistar, ha sigut impotent pera aturar la mort del patriota búlgar, lo major Panitza. Lo senyor Stambouloff ha volgut demostrar la forsa del govern d'aquell Principat fent correr la sanch d'un home que podia anar equivocac en sos projectes, pero que al fi y al cap havia lluytat heroicament per la independencia de la seva patria. Aquestas tacas de sanch dificilment desapareixen, per mes que 's rentin, y es ben probable que un dia ó altre lo primer ministre de la Bulgaria se'n arrepen-teixi.

*
**

Pero mes que la política estrangera, la *great atracció* de nostres vehins son los assumptos

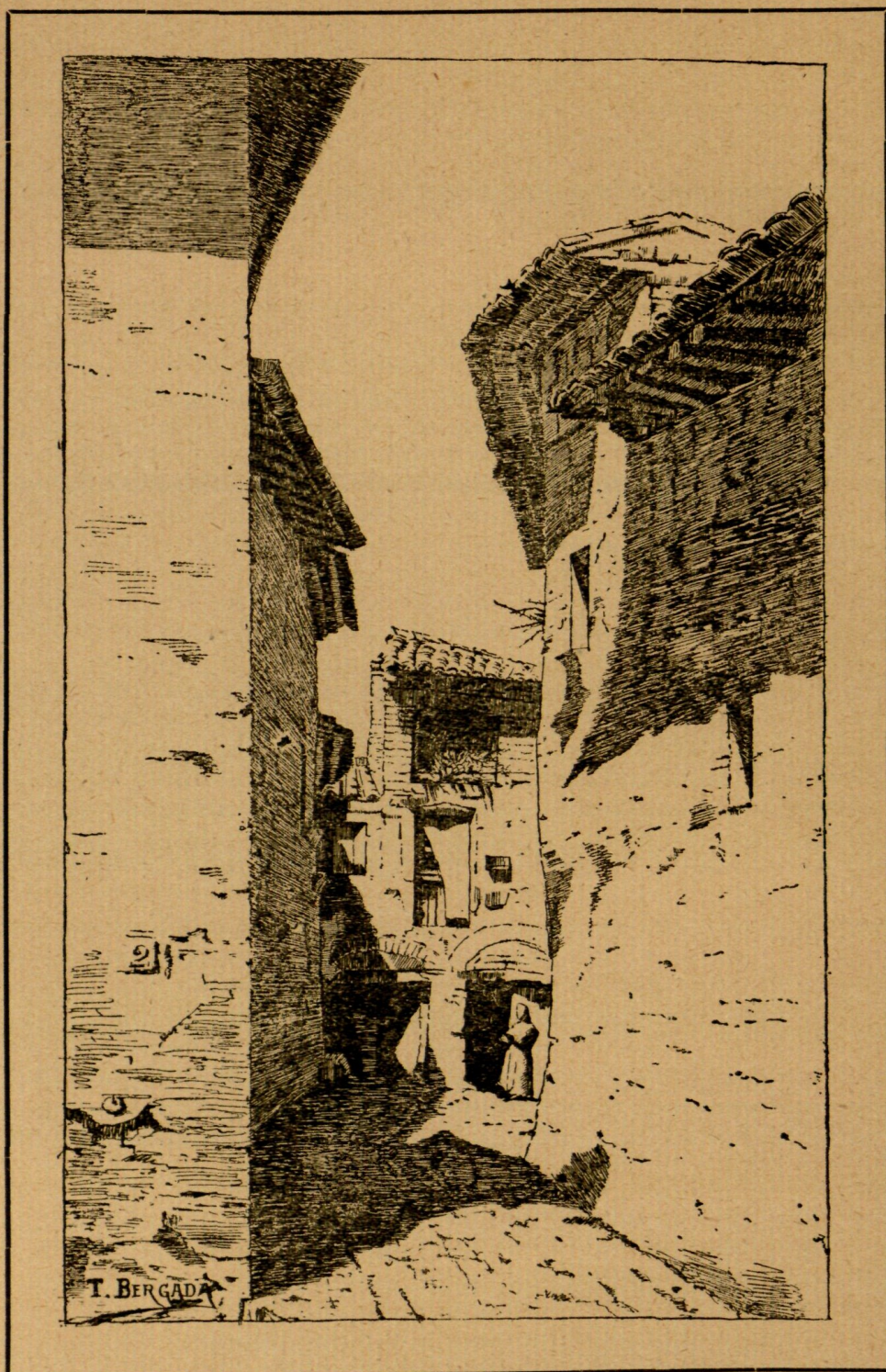
criminals. Eyraud es ja tan célebre com Pranzini. Hi ha certa semblansa entre aquestos dos criminals que per igual han apassionat al públich: en lo fons de tots dos crims s'hi veu aquesta tolerada societat de corrupció y vici, especie de tracta de blancas, que fa horror cada volta qu'un drama deix veurer la fondaria del llot. Los crims á Fransa revesteixen un carácter de refinament atros per la por que tenen á la policia los autors y aquí son mes comuns, pero lo seu origen prové de la costum de portar armas y de la afició al amíllich. Allí es la vida de la luxuria y de la peresa; aquí es l'ardor de la sanch y la falta de policia. Los crims de Fransa suposan un estat de civilisació intens y son l'escuma del vici sostingut per las altas clases sociales; los d'Espanya demostren un poble abandonat á las sevas passions y esplotat per la taverna: los d'allà excitan la repulsió y demanan lo cástich; los d'aquí inclinan á la caritat y á la compassió y convidan á corretjir las costums del poble.

Ab los recits de tals crims hi barreja la crónica de la prempsa los dramas de la miseria. Tal es lo suicidi d'una numerosa familia á París, que voluntariament s'asfixiá per haver apurat tots los medis de buscar treball. Res hi ha mes horrorós que aquestas desgracias: la vida moderna té una movilitat espantosa: las fortunas están exposadas als daltabaixs mes inesperats y la pobresa se codeja ab lo luxo desenfrenat. Es que hi ha un desequilibri innegable en la societat, la cual se sembla á aquells arenals movils d'Escocia, en los que l'home que entra desprevintut s'hi enfonsa poch á poch fins que desapareix per complert.

*
**

¿No se li ha acudit á un sabi arqueològic francés lo casar á dos estatuas gregas? La tan celebrada Venus que va ser trobada en la isla de Milo y que d'aquesta prengué son nom, era venerada avans ab lo de Venus dels jardins y's trobava colocada en la regió de Atenas que contenia la cerámica y l'Academia, ahont s'enterrava als morts ilustres; lloch en lo cual s'instruhía á la juventut ateniense pera mostrar sempre al seu devant als antepassats, que havían dat exemple de virtut y abnegació cívicas.

Donchs aquesta Venus de Milo, primorós exemple de la estatuaria clásica, ha preocupat sempre als bons arqueólechs per la seva falta de brassos. Un d'ells ha tingut la idea mes natural que 's podia ocorrer y es casarla ab Marte, baix la figura de Aquiles, altre preciosa obra del temps de Fidias, y colocarli los *ortopédichs* brassos, de manera que l'un passi per l'espatlla d'aquell guerrer y l'altre lo mostri á la juven-

UN CARRER DE CASTELLVELL, PER TOMÁS BERGADÁ.

tut..... ¿com exemple de fidelitat conyugal?. No ho diu lo sibi.

Un ingeníós caricaturista ha tingut la acerta-da idea de indicar que la Venus de Milo repre-

sentava á la Agricultura, que sempre s' ha trobat faltada de brassos.

A. PASCUAL Y CUGAT.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

NOSTRES GRABATS

RETRATO DE PERE MATA, per Pau Sabaté

La important Societat «Centro de Lectura», poseix una escullida colecció de retratos dels fills que mes han honrat nostra ciutat.

Gracias á la condescendencia de dita Societat, lo senyor Sabaté ha pogut copiar ab seguretat y bona semblansa, lo retrato que publiquem en la primera plana, que es un ben acabat dibuix á la ploma que honra en gran manera al artista per sa segura execució.

UN CARRER DE CASTELLVELL, dibuix de Tomás Bergadà

Pochs serán nostres lectors que no conegan aqueix poblet á mitja hora de Reus, célebre per sa hermita de Sta. Agna y per sa «garnacha». Es de veure la gernació que s'hi transporta l'endemá de Nadal, dia que celebra una de sas festas, la dels fadrins, los quals colocats á la entrada del poble, no deixan passar á ningú sens haber avans pagat la «banya» ó siga la contribució que exigeixen (5 céntims) pera entrar en lo poble aquell dia als vehins de Reus. Lo dibuix que avuy ne publiquem dona una bona idea de tant pintoresch poble, y afavoreix las bonas qualitats del senyor Bergadà com á bon dibuixant.

UNA PLANA D' APUNTES, per B. Galofre

Las aptituds múltiples que en son temperament d'artista posseheix B. Galofre li serveixen pera sentir las diversas impresions de la naturalesa é interpretar sos variats aspectes. Lo no limitar-se á una sola branca del art, ni accontentarse ab un sol procediment, fá que en sos apuntes s'hi noti la mes perfecta execució en sapiguer sorprendre 'l natural sens carregarlo d' inútils y enutjosos detalls.

UN DUO EXTRAVAGANT, cuadro de Max-Volkhart

Vestit á semblansa dels bufons de la Edat Mitja ab aquell trajo que sembla copiat dels diables gòtics; erizats de puntas, caperucha y borceguis, justillo y valona; brollant de cascabells totas las puntas del abigarrat vestit de colorins; contreta la cara per estranya riatlla; afilats los bigotis y la pera; enfusos los ganchuts peus en peluda pell d'os y creuhada una cama sobre l'altre com gegantesch salta montanyas, esgarrapa 'l cufoy boig la bandurrria. A sos peus, un galgo que sembla de la mateixa nissaga que son amo, flach, diabòlich, de angulosas formas, drets y enravenats lo morro, las orellas y la cua, y ensenyant sas afiladas dents y penetrants unglas, respón alsant llastimosos udols als acordes de 'l instrument. No se sab quin ha de ser mes desagradable torment pera 'ls oïdos, si la música del bufón ó 'l lladrit del gós.

ESTUDI DE CAVALL, per B. Galofre

La energia ab que está executat aquet dibuix demonstra ben á las claras que son autor posseheix, estudis escepcionals pera tractar assumptos tan atrevits com lo que avuy li publiquem.

PORT DE SALOU, dibuix á la ploma per J. Farga

Una vista d'aqueix port representa lo dibuix degut al llapis del aventajat jove don Joan Fargas. Aqueix port, conta l' historia, fou lo que serví pera embarcar las hosts del grant rey Jaume I quan se dirigí á Mallorca pera sa conquesta. No fa gayres anys era lo port natural de nostra ciutat per ahont embarcavan tots

los géneros, los comerciants de Reus. A fi de comunicarshi construhiren aquells la carretera que avuy existeix é intentaren construhir un canal que desde 'l riu Ebro passant per Reus fes las comunicacions més cómodas per la vía fluvial. Aquesta empresa denota lo caràcter emprenedor dels fills de nostra ciutat. Avuy s'ha convertit en sa estació balnearia y no duptém que dintre poch's anys, atesas las milloras de que es susceptible baix aqueix punt de vista, y ajudanti no poch lo tranvía de vapor que avuy corre entre Reus y Salou, será aquell ex-port un dels balnearis mes cómodos gracias á la platja inmillorable que allí hi ha.

INTER DUOS... (article de P. Roig y Boqué),

Ilustrat per Anton Soler

Lo senyor Soler ab aquets dibuixos demostra posheir especials qualitats pera sobresurtir entre 'ls dibuixants humorístichs; tan per l'acert en la interpretació del text com per la gracia y netedat que ha sapigut imprimir en son delicat perfil, son recomenables per tots conceptes.

PERE MATA

rou que las recordém, los estudiants de á les hores, aquelles acalorades discussions que interrompiren la clássica somnolencia de la Academia de Medicina de Madrid; aquelles corregudes y aplaudides conferencies del Ate-neo; aquelles ardents polémiques sostingudes en los diaris processionals; aquelles elocuentísimes lliçons que pera nudriment de la generació de metjes actuals, doná un dels mes sabis, elocuentes y laboriosos de la Espanya moderna; lo reussench ilustre, Dr. D. Pere Mata y Fontanet. Ple de coneixements, estudis, amich del progrés en totes ses esferes, de fácil paraula, un tan batallador y colocat en una societat ahont les velles doctrines eran encara prou poderoses pera ofegar les manifestacions de les noves tendencies, ben promte 'l Dr. Mata se declará mantenedor de aquestes últimes y acudí á la lluyta armat de totes armes. A la primera enbestida lo secular monument de la medecina Hipocrática que semblava destinat á viure sempre, sofrí forta soldrogada, y si no vingué de plé en terra fou perque en mitj de tot, no deixava de haverhi en la fábrica alguns bons materials y part de robusta construcció; mes ni uns ni altres foren prou á impedir la formació de esclètjes, ni á evitar certs derrumbaments, y per unes y altres penetrá la llum en aquells avans oscurs corredors, posant de manifest als que allí encubrían sa ignorancia y droperia á la sombra de tradicions, sino venerandes venerades, y aferrats á

UNA PLANA D' APUNTES, PER B. GALOFRE

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

UN DUO EXTRAVAGANT, PER MAX-VOLKHART

principis que feyan passar per indiscutibles perquè ells les havían admés sens discussió. La lluyta tingué lloch en la Academia de Medicina, y no cal dir lo rebombori que mogué; havia posat lo dit á la llaga, y'ls crits, les queixes, les imprecacions y fins la calumnia y l'insult dels agraviats, serviren pera suplir la falta de rahons; mes lo Dr. Mata tingué la satisfacció de veure's al seu costat de desde un principi á tot lo element jove y treballador y la gloria de ser un dels primers en implantar á Espanya lo método experimental y *á posteriori*, que tants bons fruits havia de donar en totas les brances del saber humá.

Altre de les campanyes sostingudes per lo ilustrat catedràtich de Medicina Legal de S. Carles y que tanta relació te ab la Medicina com ab lo códich penal al qual tendeix á reformar en la escencia, fou le encaminada á establir fites segures y ben visibles, pera separar los actes verdaderament criminals, dels sintomálichs de certas neuropatías. Una serie de conferencies donades en l'Ateneo de Madrit, y publicades después, forman un cos de doctrina, tractant de la rahó en lo estat de salut, ó sia de la verdadera rahó. Desgraciadament no terminá son comés com ho havia promés, publicant la segona part, ó sia la de la rahó malalta (locura). Basta no obstant la part publicada, pera fer la reputació de un home de ciencia, y en ella s'hi veuen pera revelar tota la extensió é importancia del pensament del autor y pera calcular les fructuoses consecuencias que sa prudent aplicació pot reportar al prestigi dels tribunals y als desgraciats á qui la perturbació de ses facultats intellectuals conduheix á la comissió d'algún crim.

Los alienistes d'avuy son encara tatxats per molts, de perturbadors de la societat y fomentadors del crim, porque renyeissen cada dia fortes batalles ab los encarregats d'administrar justicia á fi de sustreure de la pena á qui sols tractament necessita. Calculis lo que succehiria á D. Pere Mata en aquell temps, en que la idea se podía considerar com á novíssima y en los quals los principis d'autoritat y de justicia, eran jutjats ab criteri molt mes estret. No obstant la Espanya jove se posa també en aquesta cuestió, al costat del sabi mestre, y los aplausos, ovacions y alabanses dels uns, correrén parelles, ab las censures, diatribes y dieteris dels altres, y l'criteri físio-patològich comensá á obrir-se lo camí que avuy corre ab relativa prestesa.

Las lliçons de Medicina Legal y Toxicología donades en lo colegi de S. Carlos son altre de les glories de D. Pere Mata.

Es la Medecina Legal una assignatura mol

estensa y mol complecsa, y lo encarregat d'ensenyarla ha de ser bon metje, bon físich, bon químich, bon naturalista y, ha de tenir además coneixements no escassos sobre principis generals de dret penal y ha de coneixer per complert lo códich de son pais. La nombrosa concurrencia que acudia á escoltar contentament las lliçons del mestre, formada tan d'estudiants de medicina com d'estudiants de dret, com de persones que no eran ja estudiants, es proba de que l'Catedràtich era digne de la assignatura y la obra que de medicina legal y toxicológica ha deixat escrita, que fou y continua sent senyalada de test y que ha passat las fronteres, demostra que no se limitá lo professor á seguir la senda senyalada per altres y á ensenyar lo que ell havia après en les aules, sino que seguint derroters nous y donant als assumptos solucions ignorades, aspirá á la formació d'un códich médico-legal, verament espanyol, y capás pera servir de guia á la generació de metjes forenses, que ell propi tractava d'organisar.

Aqueixos tres punts capdals, son, podém dir, los que ocuparen preferentment la activitat de D. Pere Mata, y cuan d'ells s'apartava era pera dirigir-se á assumptos que si ell tenía per secundaris no pera aixó deixavan de ser mol y mol interessants. Així cuan al donar lliçons de Toxicología, sentí necessitats de reforçar son caudal de coneixements químichs, vegí la deficiencia ab que aquesta assignatura era generalment ensenyada y lo difícil que los alumnos poguessin formar de ella concepte prompte y suficient, y tractant de salvar aquestas dificultats escrigué la obra titulada «Sinopsis de la Química».

Sobre nmotecnia doná una série de conferencies que después publicá en un tomet utilíssim als que deuen fer treballar molt la memoria.

Combaté de paraula y per escrit la doctrina Hannemanniana á las horas en boga.

Aqueix fou lo laboreig científich del Sr. Mata, suficient á fer la reputació de un home de ciencia, y de consumir la forsa y activitat de la naturalesa mes ben organizada; mes á ell li deixá espay pera conrear la poesia, pera dedicarse á la política activa y fins pera popularisar las obras de altres com ho feu respecte la tentativa de llengua universal ideada per Peres del Soto, sintetisantla y difunditla en varias conferencias donades en l'Ateneo y en un llibre publicat después.

JOSEPH SALVAT.

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

ESTUDI DE CAVALL, PER B. GALOFRE

A UNA NENA

¡Quí pugués, encisera criatura,
fer etern ton candor y ta ventura!
¡quí pugués!
y del temps fer parar la breu carrera
pera que aquesta edat tan plahentera,
may parés.

Ara rius y ara gosas ignocenta;
pera tú tot es goig quant se 't presenta,
tot encís,
y entre jochs y 'l carinyo de ta mare

¡qué felís, criatura, que vius are!
¡qué felís!

Tú no sabs ¡oh! no encara en ta ignossencia
que després malhaurada una existencia
ve de plors;
tú no sabs, pobre nena, que la vida
es la font per ahont rajan sense mida
greus dolors.

Tu no sabs, no, del mon las desventuras,
ni del cor las horribles amarguras
has probat;
pera tú sols la vida es boniquesa,

¡santa edat es la edat de la infantesa!
¡santa edat!

¡Oh! jámay, criatura candorosa,
jámay, jámay com ara venturosa
tu serás!

may al mon eixas ditxas benehidas
entre mitj de sas farsas y mentidas
gosarás.

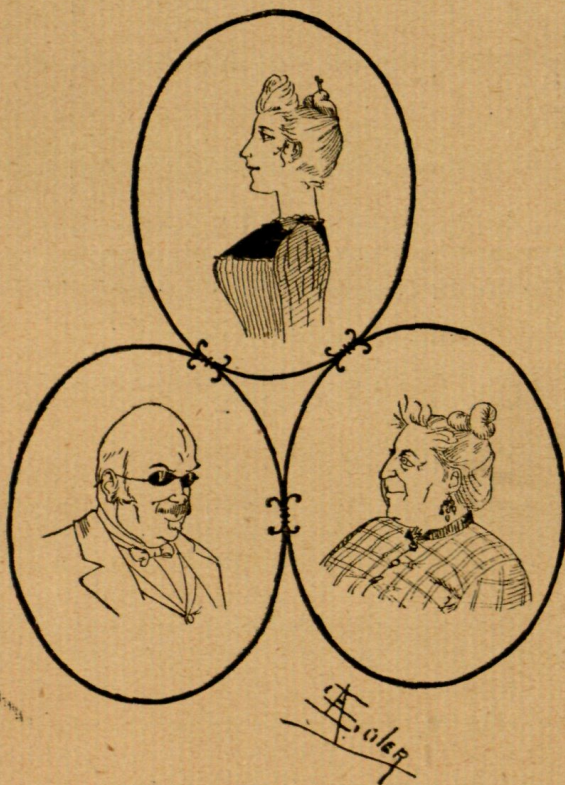
¡Quí pugués encisera criatura
fer etern ton candor y ta ventura!
¡quí pugués!
y del temps fer parar la breu carrera
pera que aquesta edat tan plahentera,
may parés!

CATARINA FERRER.

INTER DUOS.....

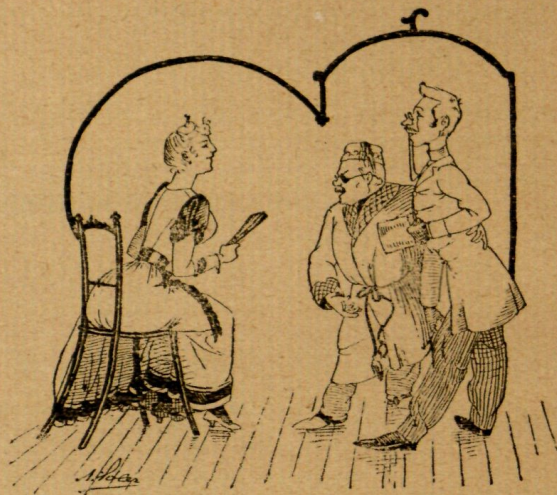
Don Pau y donya Paula podrán ser mes llet-
jos que un pecat mortal, no ho nego: pero sa
filla.... la Fidela, es mes bonica que un pom
de flors acabadas de cullir.

Aquí 'ls tenen: jutjin vostés mateixos.

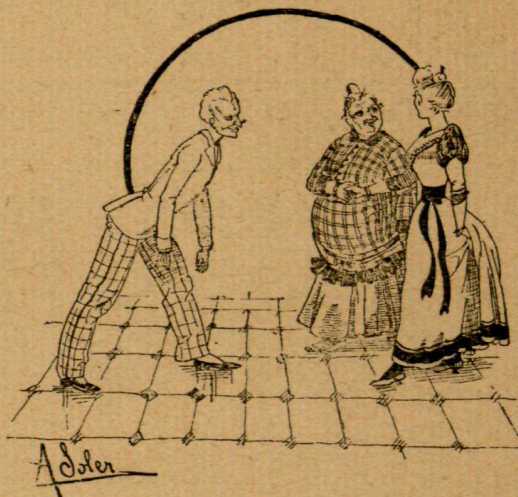

Lo grupo sembla una mona de tres ous: pero
com que aixó res te que veurèr ab los acontei-
xements que á continuació 's desenrotllan, feta
aquella observació prossegueixo.

Don Pau está empenyat...—no 's pensin que
passa apuros—está empenyat en que la Fidela
prengui per espós al fill d'un amich seu, ab
qual fí 'l presenta á sa filla ab tota la magestat
ab que ho faría un Introdutor d' Embaixadors.

Y, com moltes vegadas succeheix, la muller
no pensa com lo marit: donya Paula preten
que 'l espós de la Fidela sigui 'l fill d' una ami-
ga seva; y naturalment, també li presenta....
ab tota magestat ab que ho faría un Introdutor
d' Embaixadors.

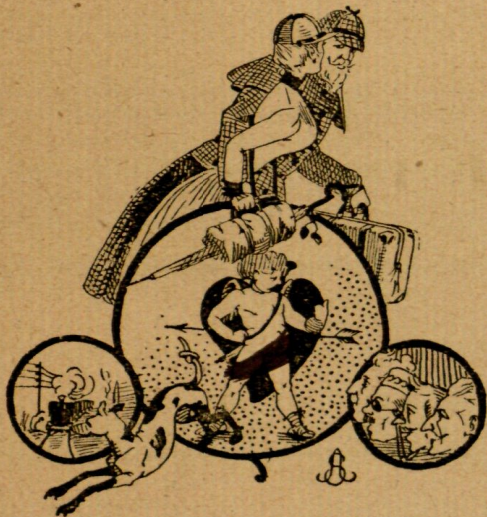

¿Qué resulta de las dos presentacions?

Lo natural: que marit y muller acaban per
tirarse los trastes al cap.

Y la Fidela, ¿qué hi diu? Poca cosa. Ella sap que una bona filla deu estimar tan al pare com á la mare, y pera no desairar al un ó al altre.....

'ls desaira á tots dos, *tocant lo pirandó* ab un minyó que no es fill de cap amich de son pare ni de cap amiga de sa mare.

P. ROIG Y BOQUÉ.

LA BANDERA ESPANYOLA (1)

Crit de guerra

D'entre la póls s' aixeca una bandera que admiradas contemplan las nacions : ¿son brill no coneixeu? Es la d' Espanya : es la que un dia dominava l' mon.

La que triufant flotá en la altiu Granada,

(1) Poesia dedicada al valent exercit d' Á rica després de la presa de Tetuan.

y assotaren los vents per terra y mar ;
la victoriosa en Napols y Sicilia ;
la que ondeja avuy dia, en Tetuan.

Ella es lo signe de brillants victorias ;
ella es lo llamp que aterra al poble infiel ;
y al resplandor dels raig que de ella brotan,
com á feras als moros cassarém.

Allá en los Castellets, ab rabia fera
cregueren aterrarla 'ls mahometans,
mes un fort Catalá la tremolaba,
y victoriosa la portá en sas mans.

Bravas nacions, altivas y guerreras,
rendiren homenatge als téus blasons :
sols al cruxir los plechs de eixa bandera,
los moros, aterrats, fujen del mon.

¿Qué importa que del cim de las montanyas
orgullós se desbordia 'l serraí?

Al crit de « ¡ Viva Espanya y foch al moro ! »
com póls de un huracá 'l veurém fugí.

Desdobra ja 'ls teus plechs, brillant bandera ;
afronta ab lo teu brill la llum del sol,
y al crit de « ¡ Viva Espanya y foch al moro !... »
tornarás á flotar per tot lo mon.

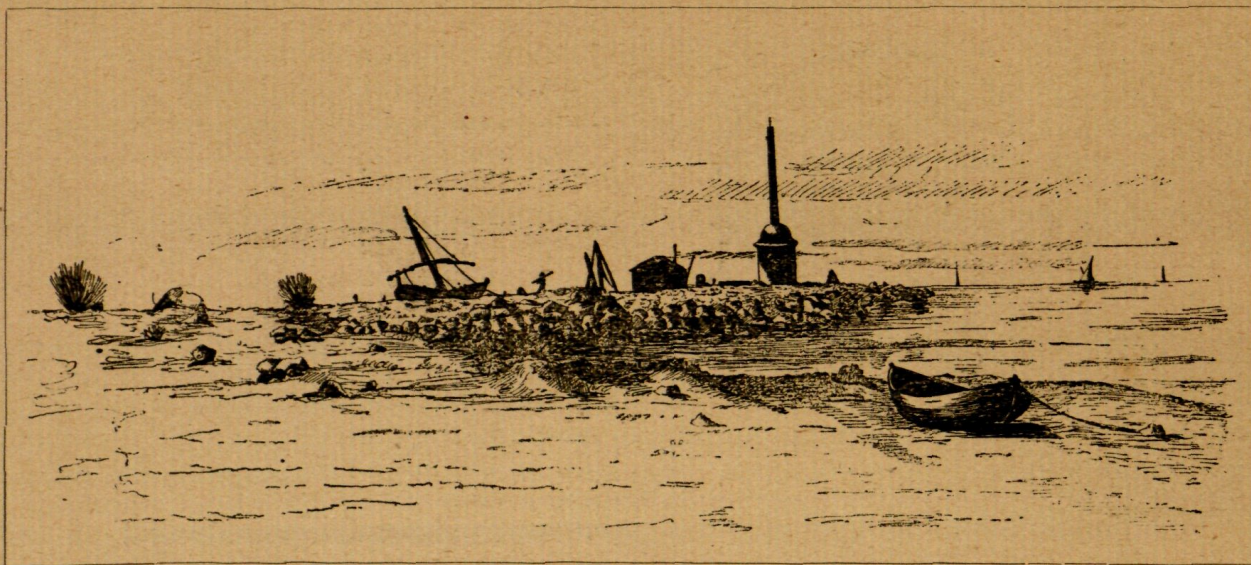
MARIAN FONTS.

APUNTES LOCALS

La «Associació Catalanista» inaugura son local del carrer de Monterols ab una espléndida vetllada. La concurrencia fou numerosísima y lo local estret pera la gentada que hi acudí. La junta mostrá un empenyo especial en l' adorno del saló y escala havent tingut la sort d' obtindre un resultat que podém calificar d' esplendit si 's consideran los elements d' aquesta Societat: empero la part literaria deixá un poch que desitjar puig s' esperava que pendrían part en la festa algunas personas forasteras y á corre cuyta tingué que organisarse un programa deficient. Compta ab suficientes elements la «Associació Catalanista» pera organizar vetlladas literarias y estém segurs que en altre festa nos regalará ab verdaderas sorpresas.

Las firas de Santa Marina y Sant Jaume foren com los demás anys; molta animació y barullo, pero pocas novetats y gran falta de iniciativa pera atraurer forasters. La vida per lo jovent ha sigut mes alegre que 'ls altres anys en aquesta temporada, porque las Societats «El Círculo» y «El Olimpo» han sacudit la seva inercia y han organisat balls que 's veieren sumament concorreguts. Convindría que l' empenta d' enguany no 's deixés refredar; faltan á Reus reunions y festas en que las familias se comuniquin y 's relacionin. Han desaparecut las reunions que en casas de las familias principals se donavan anys arrera, y avuy, fora del Teatro Fortuny, existeixen molts pochos llocs d' esbarx y animació.

Ha sigut verdaderament sentida la mort de D. Juan Oliver y Aixelá, que havia sigut alcalde, diputat provincial y jutge de pau: estava afiliat al partit fussionista, pero era persona á qui la política no feya perdre lo bon sentit y que sempre havia portat una moderació

LO MOLL DE SALOU, PER J. FARGAS

y una temperancia en las sevas relacions polítiques que li havian atret las generals simpatias.

De desitjar sería que la major part de personas que ocupan un distingit puesto en la política militant se despulllessin del apassionament que 'ls domina. Salvo raras, raríssimas escepcions sols se troban enconos injustificats y lluytas de mala fe. Si un te amichs han de pertanyer al partit ahont ell milita; si un te negocis no 's pot agermanar ab lo que professa ideas contrarias. Se defensa al malvat porque 'ns ha de ajudar en las eleccions y 's denigra al home de be porque no 's pot contar ab lo seu vot: se prescindeix de tot, y resultat d' aixó se desprecia al company, al amich y fins al jermá.

Lo mal no es local; mes per aixó no es menos de senti.

La unió de molts esforços logra la consecució de plans que á primera vista semblan irrealisables. Aquí aquests esforços son casi sempre aislats y 's perden magníficas ocasions d' engrandiment, de benestar y de prosperitat.

Un consol avuy tenim, ó mes ben dit, una esperansa. La generació que puja no se sembla á la generació que se 'n va, y 's riu, y fa mol be de ferho, de la política al detall que ha estat patrimoni de familias determinadas, que han fet jugar un poble per las sevas miras particulars y per las sevas ambicions personals.

Aquestas cuantas consideracions las ha motivadas la mort del senyor Oliver y Ayxelá, persona que pot servir de modelo dintre 'l camp y fora 'l camp de la política. Viu, tothom ab gust li estrenyía la ma; mort, tothom lo plora. Q. D. E. P.

La junta c'e la Societat «El Círculo» ha encarregat á nostre amich lo senyor Galofre, un cuadro de grans dimensions pera adornar lo saló de café de aquesta Societat.

Ja que de «El Círculo» parlem no será de mes anticipar á nostres estimats lectors que avans de finir aquest any s' inaugurarà lo saló café completament reformat.

Hi ha 'l plan de anar renovant tots los compartiments de aquella casa, posantlos á la altura á que 's fa acreedora la primera societat de Reus.

S' ha reformat la sala Biblioteca cambiant las an-

tiguas taulas redonas que han sigut substituïdas per una sola taula llarga de nogué, sólida y artísticament construïda y adornada ab quatre riquíssims candelabros. S' hi ha posat en un dels costats una taula-pupitre de la mateixa fusta. Los mobles expressats y l' armari-biblioteca, colocat en lo fondo del saló, forman un conjunt serio, elegant y suntuós que parla molt en favor dels senyors Bofarull y Gallissá que ho han executat y de la Junta de Governat que ho ha dirigit.

La facilitat de comunicacions atrau gran número de banyistas á las próximas platjas de Salou: aquellas deliciosas platjas podrian convertirse en ombrívols passeitjs y lloch d'estada durant l'istiu de molts familias que aquí acudeix pera pendrer banys. Falta que Reus no 's trobi ab las mans lligadas pera emprendre reformas necessarias y es aquest un assumpto que no deurian abandonar las personas d' influencia que tenen en la seva má lo obtindre aquest resultat.

La salut que 's disfruta en las actuales circunstancias prova que 'l clima de Reus es sá y que las epidemias no hi logran fer presa. Tan de bó que pugám passar tot l' istiu sense que 'l cólera nos visiti y produexi dias de dol pera la localitat.

ADVERTENCIAS

Los suscriptores que per cualsevol motiu deixin de rebre algun número de nostra publicació, poden reclamarlo á D. Francisco Canyellas, carrer del Vent, núm. 1, botiga.

Pera complaure á las molts personas que tenían incompleta la colecció de nostra Revista y á fi de poguer servir las novas suscripciones que 'ns demanan, havem determinat reimprimir lo número primer de «REUS ARTÍSTICH».

Ja avisarem lo dia que hi hagi exemplars disponibles.